Kommunikationsministeriet
Att: Susanna Metsälampi
PB 31
00023 STATSRÅDET

Hänvisning
Er anhållan per mail med kompletteringar

Kontaktperson
Yvonne Österlund

Ärende
UTLÅTANDE ANGÅENDE REGERINGENS PROPOSITION TILL RIKSDAGEN MED FÖRSLAG TILL LAG OM TRANSPORTSERVICE OCH VISSA LAGAR SOM HAR SAMBABD MED DEN

Begäran om utlåtande

Kommunikationsministeriet har bett Ålands landskapsregering att lämna ett utlåtande över utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om transportservice och vissa lagar som har samband med den.

Behörighetsfördelning

Enligt 18 § 21 punkten självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet vad gäller vägtrafik. Bestämmelsen har ansetts omfatta bedrivande av tillståndspliktig godstrafik *på* Åland. Landskapsregeringen är den myndighet som beviljar tillstånd för bedrivande av gods-, person- och taxitrafiktillstånd på Åland medan statens ämbetsverk på Åland beviljar de s.k. gemenskapstillstånden i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1072/2009 av den 21 oktober 2009 om gemensamma regler för tillträde till den internationella marknaden för godstransporter på väg samt Europaparlamentets och rådets förordning 1073/2009 av den 21 oktober 2009 om gemensamma regler för tillträde till den internationella marknaden för persontransporter med buss och om ändring av förordning (EG) nr 561/2006.

Enligt 18 § 21 punkten självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet vad gäller undervisning och läroavtal. I landskapets behörighet ingår dock inte handelssjöfarten och farleder för handelssjöfarten. Lagstiftningsbehörigheten är således ett delat behörighetsområde inom sjöfarten, vilket leder till att rikslagstiftningen styr den yrkesbehörighet och yrkeskompetens som utbildningen på Åland ska utbilda till.

Propositionens grund och syfte

Propositionen utgör den andra fasen av det s.k. transportbalksprojektet. Riksdagen har godkänt projektets första skede och gett den nya lagen namnet lag om transportservice. Syftet med transportbalksprojektets andra del är att komplettera lagen om transportservice så att den omfattar hela trafiksystemet och alla trafikslag. Genom lagen om transportservice möjliggörs en kundorienterad utveckling av mobilitet som tjänst (MaaS, Mobility as a Service).

Regleringen av trafiken baserar sig i hög grad på internationella avtal, standarder, rekommendationer och andra internationella arrangemang, samt på Europeiska unionens (EU) lagstiftning. Då bestämmelserna nu samlas i en lag förväntas det bli lättare att betrakta marknaderna för transportservice som en helhet och att bedöma om bestämmelserna är ändamålsenliga och om aktörerna har jämlika verksamhetsförutsättningar.

Propositionens innehåll

För att målen i lagen om transportservice ska kunna uppnås behövs öppna data och kommunikation via öppna gränssnitt. Trafikverket åläggs att öppna data via ett öppet gränssnitt i sådan form att de inte kan kopplas till enskilda användare, tjänsteleverantörer eller tjänster. Möjligheterna att erbjuda enhetliga resekedjor och kombinerade tjänster förbättras ytterligare genom att till samma tjänstehelhet koppla biljetter inte endast för väg- och spårtrafiken utan också för flyg- och sjötrafiken, olika mobilitetstjänster såsom hyrfordonstjänster, olika serie- eller säsongprodukter samt rabatter. En person ska kunna tillåta att en tredje part för personens räkning uträttar ärenden med hjälp av hans eller hennes användarkonton för olika tjänster. En central del av reformen är att praxis för utlämnande av registeruppgifter reformeras enligt de krav och möjligheter digitaliseringen medför.

I fråga om luftfart föreslås det att bestämmelserna om tillträde till marknaden i luftfartslagen (FFS 864/2014), bestämmelserna om tillståndspliktig flygtrafik samt om behörighet och utbildning för flygbesättningen tas in i lagen. De centrala innehållsmässiga ändringarna gäller offentligt serviceåläggande inom reguljär flygtrafik, och till den delen föreslås det att behörigheten den 1 januari 2019 ska övergå från Trafikverket till landskapen. Möjligheten till nationell reglering av fjärrstyrd flygverksamhet föreslås bevaras. Det föreslås att de nationella tillståndsprocesserna för organisationers och personers tillstånd för att få tillgång till marknaden ska göras smidigare och att anmälningspliktig verksamhet i flygarbete och utbildning av flygbesättningar ska möjliggöras också nationellt.

Bestämmelserna om tillgång till järnvägsmarknaden, koncession för järnvägsföretag och bestämmelserna om behörighet för förare inom järnvägssystemet föreslås flyttas till lagen om transporttjänster. Koncession ska i fortsättningen beviljas av Trafiksäkerhetsverket i stället för av kommunikationsministeriet. Behörigheten att utfärda normer på lägre nivå föreslås i sin helhet överföras till Trafiksäkerhetsverket.

I fråga om sjöfarten föreslås det att de bestämmelser som specificerar den fria sjöfarten i fråga om cabotage och dispens för utländska fartyg ska

flyttas från lagen angående rättighet att idka näring (FFS 122/1919) till lagen om transportservice. Det föreslås att beviljandet av dispens överförs från ministeriet till Trafiksäkerhetsverket och att behörighetskraven för fartygspersonal flyttas från lagen om fartygspersonal och säkerhetsorganisation för fartyg till denna lag, samtidigt som bestämmelserna förtydligas till vissa delar. Enligt förslaget ska administrationen av systemet med sjömansläkare överföras från Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården till Trafiksäkerhetsverket, som redan administrerar systemen med luftfartsläkare, järnvägsläkare och järnvägspsykologer, och som ger utfärdar direktiv till läkarna för bedömningen av körförmågan för fordonsförare inom vägtrafiken. Propositionen innehåller också förslag om utveckling av utbildningssystemet inom sjöfarten, vilket grundar sig på internationella krav.

Rörande vägtrafiken föreslås det att bestämmelserna i vägtrafiklagen (FFS 267/1981) om sociallagstiftningen inom vägtrafiken samt lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är företagare (FFS 349/2013) ska tas in i lagen med oförändrat innehåll. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om internationell vägtrafik i lagen om transportservice kompletteras med bestämmelser ur lagen om vissa internationella kombinerade transporter (FFS 440/2000). På så sätt samlas bestämmelserna om yrkesmässig trafik så koncentrerat som möjligt i samma lag.

För avläggande av yrkesbehörighet för lastbils- och bussförare föreslås en övergång till provalternativet, där yrkesbehörigheten på grundnivå avläggs genom formbundna prov. Det ska också i fortsättningen vara möjligt att avlägga yrkesbehörighet på grundnivå i form av en utbildning i snabbare tempo som omfattar 140 timmar. Det föreslås att behörigheten för Trafiksäkerhetsverket och undervisnings- och kulturministeriet att godkänna utbildningscentra ska vara oförändrad och att de också ska godkänna examinatorer för prov vid utbildningscentren. Det föreslås Trafiksäkerhetsverkets behörighet att fastställa grunder för utbildningar och prov ska utvidgas.

Genom propositionen verkställs dessutom landskapslagen (/) genom att uppgiften att ordna kollektivtrafik överförs från närings-, trafik- och miljöcentralerna till de landskap som ska grundas.

Landskapsregeringens utlåtande

Ålands landskapsregering ser med intresse på den digitaliserings- och förenklingsprocess som pågår i riket med avsikten att öppna data och förenkla för privatpersoner och företag. Även ambitionen att samla alla transportslag under en lag, lagen om transportservice, ställer sig landskapsregeringen positiv till. Samtidigt vill landskapsregeringen påminna om att landskapet Åland beaktas att när uppgifter flyttas från statlig nivå till regional nivå, så att det klargörs vart landskapet Åland ska vända sig i alla enskilda frågor utanför landskapets behörighet och att kommunikationen fortsättningsvis kan ske på svenska. Detta gäller exempelvis när frågor nu flyttas från statlig nivå till landskapen, men även när frågor flyttas från NMT-centralerna till landskapen.

Kapitel 4 i lagen angående rättighet att idka näring (FFS 122/1919) flyttas i förslaget till lagen om transportservice och rätten att bevilja

tillstånd för cabotage överförs från kommunikationsministeriet till Trafiksäkerhetsverket. Grunderna för tillstånd ska förtydligas i lagen, men i praktiken avses ingen väsentlig ändring i beviljandet. Ålands landskapsregering ser i dagsläget inga problem med den förändrade regleringen.

Det föreslås vidare att Trafiksäkerhetsverket bli tillståndsmyndighet och utvärderande myndighet för utbildning inom sjöfartsområdet. I och med lagförslaget implementerar Finland de internationella kraven på att en behörig myndighet ska godkänna utbildningsanordnare inom sjöfartsområdet i landet. Godkännandet av utbildningsanordnare ska garantera att utbildningsanordnaren och utbildningen fyller de krav som STCW-konventionen ställer. Trafiksäkerhetsverket föreslås även godkänna innehållet i utbildningen utifrån en uppgjord utbildningsplan. Tillståndsförfarandet ska inte påverka det tillstånd att ordna utbildning som undervisnings- och kulturministeriet har beviljat läroanstalterna i Finland. Trafiksäkerhetsverkets tillståndsförfarande och granskning blir avgiftsbelagd.

Trafiksäkerhetsverket beviljar även idag för åländskt utbildat sjöfolk behörigheter och specialbehörigheter enligt STCW-konventionen och direktivet om minimikrav för utbildning för sjöfolk. Lagförslaget är dock otydligt huruvida tillståndsförfarandet även inbegriper de åländska utbildningsanordnarna. Lagförslaget omnämner att det i landet finns totalt fyra utbildningsanordnare på andra stadiet och fyra yrkeshögskolor samt dessutom fortbildning och säkerhetsutbildning. I denna skrivning innefattas underförstått de åländska utbildningsanordnarna, men det saknas ett särskilt omnämnande. Det skulle vara en tydligare skrivning om Åland särskilt nämns som aktör på utbildningsområdet.

Lagförslaget borde även beskriva landskapsregeringens roll som tillståndsmyndighet vid sidan av Undervisnings- och kulturministeriets tillståndbeviljande roll i Finland. I lagförslaget borde det framgå att Trafiksäkerhetsverkets tillståndsförfarande inte ska påverka det tillstånd att ordna utbildning som landskapsregeringen har beviljat läroanstalterna på Åland. På Åland regleras landskapsregeringens utbildningstillstånd inom sjöfartens område i följande lagstiftning: LL (2002:87) om Högskolan på Åland, LF (2002:87, 2016:91) om Högskolan på Åland, LL (2011:13) om gymnasieutbildning, LF (2011;75) om gymnasieutbildning, LL (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum samt Republikens presidents förordning om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland (FFS 802/2005).

I nuvarande rättssystem granskas den åländska sjöfartsutbildningen av Trafiksäkerhetsverket med stöd av Republikens presidents förordning om utvärdering av sjöfartsutbildning i landskapet Åland (FFS 802/2005). Överenskommelseförordning reglerar enbart Sjöfartsverkets (trafiksäkerhetsverkets) ställning och roll som utvärderande myndighet. Vid en förändring av lagstiftningen där Trafiksäkerhetsverket får en roll som tillståndsmyndighet för sjöfartsutbildningen i landet, är det nödvändigt att revidera befintlig överenskommelseförordning. Överenskommelseförordningen bör klarlägga Trafiksäkerhetsverkets myndighetsutövning på Åland, vilket enligt lagförslaget infattar tillstånd, godkännande av utbildning och utvärdering.

Vad gäller yrkeskompetens för spårtrafiken har landskapsregeringen i samband med notifiering av direktiv 2014/82/EU konstaterat att spårbunden trafik, järnvägar och spårtrafik inte förekommer inom landskapet, likaså lagstiftning som anknyter till området. Som en följd därav har landskapsregeringen inga bestämmelser om yrkeskompetens inom spårtrafikområdet.

Beträffande kravet på yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, regleras yrkesområdet på Åland av LL (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. Införandet av yrkesprov som ett alternativ till utbildning och att grundutbildningen förkortas från 280 h till 140 h för uppnående av en grundläggande yrkeskompetens påverkar endast indirekt kravet på utbildningens omfattning på Åland. Den åländska utbildningens innehåll följer de krav som ställs i gällande EU-direktiv, men landskapsregeringen kommer att se över regleringen till följd av de ändringar i direktivet som är på kommande. I samband med detta arbete kommer även eventuell anpassning till rikets upplägg att behandlas. En samordning av registerhanteringen med de finländska registren över förare med tillstånd är önskvärd för att trygga informationen om utbildade förare på Åland och därmed trygga de åländska förarnas möjligheter till yrkesutövning i Europa.

I det avseende detta utkast till proposition berör landskapet Åland har landskapsregeringen i detta skede inget ytterligare att framföra. Om förändringarna som föreslås i riket antas kommer de åländska regleringarna inom landskapets behörighet att behöva ses över och där det anses ändamålsenligt lagstiftningen anpassas.

Minister Mika Nordberg

Avdelningschef Yvonne Österlund

Bilaga

1. Lagar i riket som föreslås förändras i propositionen

Bilaga 1

Lagar i riket som föreslås förändras i propositionen

Propositionen berör följande lagar; lagen om fordonstrafikregistret (541/2003), lagen om registrering av fordon, lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009), fordonslagen (1090/2002), järnvägslagen (304/2011), lagen om farkostregistret (424/2014), lagen om fartygspersonal och säkerhetsorganisation för fartyg (1687/2009), fartygsregisterlagen (512/1993), luftfartslagen (864/2014), vägtrafiklagen (267/1981), lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är företagare (349/2013), lagen angående rättighet att idka näring (122/1919), lagen om ordnande av utfärdandet av färdskrivarkort (629/2004), lagen om vissa internationella kombinerade transporter (440/2000), lagen om godkännande av läkare som sjömansläkare (47/2009), lagen om säkerhetsrelaterade arbetsuppgifter i järnvägssystemet (1664/2009) och lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare (349/2013), lagen om vissa internationella kombinerade transporter (440/2000), körkortslagen (386/2011), lagen om fordonsbesiktningsverksamhet (957/2013), lagen om flyttning av fordon (828/2008), fordonsskattelagen (1281/2003), fartygsregisterlagen (512/1993), lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009), lagen om inteckning i fartyg (211/1927), mervärdesskattelagen (1501/1993), värnpliktslagen (1483/2007), bilskattelagen (1482/1994), lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (639/2015), lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010), kollektivtrafiklagen (869/2009), lagen om sättande i kraft och tillämpning av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet med Norge om fisket i Tana älvs vattendrag (176/2017), lagen om fiske (379/2015), lagen om tillsynsavgift för besiktningsverksamheten (960/2013), lagen om spårbunden stadstrafik (1412/2015), lagen om inteckning i luftfartyg (211/1928), lagen om beskattning av rederibolag och redare (273/1983), lagen om marin utrustning (1503/2011), lagen om registrering av fartygspersonal (1360/2006), lagen om läkarundersökning av fartygspersonal (1171/2010), trafikförsäkringslagen (460/2016), lagen om Trafiksäkerhetsverket (863/2009), lagen om passagerarfartygs personlistor (1038/2009), sjölagen (674/1994), lagen om sjömanspensioner (1290/2006), sjöräddningslagen (1145/2001), lagen om sjöarbetsavtal (756/2011), lagen om punktskatt på flytande bränslen(1472/1994), räddningslagen (379/2011), bränsleavgiftslagen (1280/2003), järnvägstransportlagen (1119/2000), lagen om ordningsbotsförseelser (986/2016), lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010), lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014), lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), lagen om undersökning av trafikolyckor som inträffat på väg eller i terräng (1512/2016), lagen om utsökningsavgifter (34/1995), beredskapslagen (1552/2011), lagen om beskattningsförfarande (1558/1995), lagen om bränsleavgift som betalas för privata fritidsbåtar (1307/2007) och lagen om bekämpning av oljeskador (1673/2009).